

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА "КРОК"

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії

Андрій КУЧКО

22 квітня

ПРОГРАМА

фахового іспиту для вступу на навчання за спеціальністю
072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»,
для здобуття ступеня магістра на основі ступеня бакалавра, магістра
(освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста)

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри національної
економіки та фінансів
протокол № 9 від 12 березня
2024 р.

завідувач кафедри

Ігор РУМИК

Київ, 2024

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ВСТУП

Прийом вступників на основі здобутого ступеня (рівня) вищої освіти для здобуття ступеня магістра на спеціальність «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», проводиться за результатами фахового вступного випробування з дисципліни циклу професійної підготовки «Фінанси».

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ ФІНАНСОВОЇ НАУКИ ЯК ПІЗНАННЯ СУТНОСТІ ФІНАНСІВ

Суть, об'єктивна необхідність фінансів. Форми грошових відносин, які охоплюють фінанси. Специфічність суспільного призначення фінансів, їх характерні риси.

Функції фінансів: розподільна, контрольна, стимулююча. Теоретичні положення роботи К. Маркса “Критика Готської програми” та їх значення в розкритті суті розподільної функції фінансів. Первинний розподіл і перерозподіл національного доходу. Первинні доходи учасників виробництва (держави, підприємств, працівників сфери матеріального виробництва). Необхідність перерозподілу національного доходу, похідні доходи. Роль розподільної функції фінансів у формулюванні міжгалузевих пропорцій, та соціального розвитку суспільства.

Контрольна функція фінансів, її зв'язок з розподільною функцією. Суспільне призначення фінансів у цій функції. Значення фінансового контролю та напрямки його подальшого розвитку.

Стимулююча функція фінансів. Її роль в становленні ринкових відносин в Україні. Органічна єдність функцій фінансів.

Складові частини фінансової системи: фінанси підприємств і організацій та загальнодержавні фінанси. Суть, характерні риси фінансів підприємств і організацій, особливості їх формування та використання в умовах різних форм власності.

Характеристика загальнодержавних фінансів (державний бюджет, державне соціальне страхування, державний кредит, державний Пенсійний фонд, позабюджетні державні фонди). Місце в фінансовій системі. Взаємозв'язок складових частин фінансової системи.

Визначення фінансових ресурсів. Склад та структура фінансових ресурсів, напрямки їх використання. Макрофактори, що впливають на співвідношення централізованих та децентралізованих фінансових ресурсів.

Зв'язок фінансів з такими розподільними економічними категоріями як ціна, собівартість, фонд оплати праці.

ТЕМА 2. ГЕНЕЗИС І ЕВОЛЮЦІЯ ФІНАНСІВ

Походження терміну «фінанси». Застосування терміну «фінанси» в середньовічній латині. Зв'язок терміну «фінанси» з визначенням терміну сплати та з визначенням платіжного документа про погашення боргу.

Трактування терміну «фінанси» у кінці XVII ст. у Франції та інших країнах. Зв'язок терміну «фінанси» з державним господарством, з доходами, видатками, боргом. Поняття фінансового господарства.

XIX ст. – перехід до широкого розуміння фінансів. Характеристика фінансів як галузі знання (діяльності), що охоплює сферу виробництва, фінансові ринки, державний кредит, міжнародні фінанси.

Сучасне визначення терміну «фінанси». Характеристика потреб у коштах, пов'язана із розвитком держави та вдосконаленням її функцій як основний фактор розвитку фінансів.

Способи мобілізації коштів, призначення витрат і пропорції їх розподілу. Взаємозв'язок грошових фондів з фінансами. Фінанси як історична категорія.

Взаємозв'язок грошей з фінансами. Спільні та відмінні риси.

ТЕМА 3. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ФІНАНСОВОЇ НАУКИ

Визначення предмета фінансової науки. Виділення фінансової науки в самостійну галузь.

Зародження фінансової науки у XV-XVI ст. Античний світ та фінансова наука. Рекомендації мислителів Арістотеля та Ксенофонта щодо поповнення державної казни. Натуральне господарство і фінансова наука в середні віки.

Політична економія в XV ст. та фінансова наука. Період економічного і культурного піднесення на півночі Італії. Виникнення меркантилізму. Діомеде Карафа (кінець XV ст.) і його наукові основи управління фінансами: домени та регалії як основа бюджету; розподіл державних видатків. Ж. Боден (XVI ст.) та його сім джерел доходу держави (праця «Фінанси – нерви держави»).

XVII ст. – податкове спрямування розвитку фінансової науки. Т. Гоббс (1642 р.) та його перваги прямих податків. Д. Локк (кінець XVII ст.) і доктрина прямих податків.

Вклад у розвиток фінансової науки в XVII– XVIII ст. німецьких фінансистів-камералістів. Систематичне викладення основ фінансового управління. Зв'язок народного господарства, добробуту і податкової сили населення у працях Л. фон Секендорф (1626-1692 рр.). Систематизація Ф. Юсті фінансових теорій. Ф. Юсті як батько фінансової науки.

Розвиток фінансової науки у працях французьких учених-фізіократів – Ф. Кене, А. Тюрго, О. Мірабо. Зв'язок фінансового господарства із теоріями політичної економії. Економічна таблиця Ф. Кене.

А. Сміт і його праця «Дослідження щодо природи і причин багатства народів» («Багатство народів») (1776 р.). Теорія податків Д. Рікардо у праці «Основи політичної економії і податкового обкладання»

Остаточне виділення фінансової науки із політекономії в другій чверті XIX ст.

Фінансова наука під впливом марксистського вчення. К. Маркса і Ф. Енгельса та їх праці: «Критика політичної економії», «Капітал».

Вклад у розвиток економічної і фінансової думки кінця XIX ст. українських вчених Т. Степанова, М. Бунге, І. Вернадського.

Вплив на фінансову науку маржиналістів (кінець XIX - початок XX ст.). Теорія граничної корисності державних послуг і граничної корисності податків.

Теорія державного регулювання фінансів Дж. Кейнса в умовах монополізованого виробництва. Фінансові механізми Дж. Кейнса.

Стокгольмська школа (Г. Мюрдаль, Е. Ліндаль) та їх теорія «циклічного балансування бюджету».

Неокейнсіанські та неокласичні фінансові теорії у 50-і роки XX ст. Податкова концепція А. Лаффера.

Розвиток фінансової науки в радянський період. Українська фінансова наука на початок 90-х років і до сьогодення.

ТЕМА 4. ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА І ФІНАНСОВЕ ПРАВО

Фінансова політика – складова частина економічної та соціальної політики держави.

Основні принципи та задачі фінансової політики. Умови, які забезпечують ефективність фінансової політики.

Сучасна фінансова політика України. Фінансова стратегія, фінансові пріоритети.

Суть фінансового механізму, його склад та призначення. Історія розвитку фінансового механізму. Необхідність його удосконалення в умовах переходу до ринкової економіки.

Фінансове планування як підсистема фінансового механізму. Зміст, принципи, методи та задачі фінансового планування. Різноманітність фінансових планів, їх взаємозв'язок.

Фінансові важелі та стимули, їх функціональне призначення в системі фінансових відносин при формуванні, розподілу та використанні грошових фондів. Характеристика окремих фінансових важелів та стимулів.

Фінансові норми та нормативи в системі фінансових важелів та стимулів. Значення економічних нормативів.

Фінансові показники. Управління фінансами, принципи його організації.

Фінансовий апарат і його склад. Фінансові служби міністерств, відомств, об'єднань, підприємств, організацій, їх функції. Функції, права та обов'язки Міністерства фінансів України, його органів. Державна фінансова інспекція. Її функції та завдання.

Податкова адміністрація. Організаційна структура. Функції, права, обов'язки. Зарубіжний досвід роботи податкових органів.

Правові основи функціонування фінансового механізму. Фінансове законодавство, його зміст та значення в організації і регулюванні фінансових відносин.

ТЕМА 5. ПОДАТКИ. ПОДАТКОВА СИСТЕМА

Об'єктивна необхідність податкової системи. Основні функції держави. Суть та призначення податків. Мінімальний розмір податків. Складові частини податкової системи.

Класифікація податків: прогресивні, регресивні, пропорційні, прямі, непрямі, державні, місцеві.

Проблема подвійного оподаткування.

Основні податки, сфери їх використання, механізм дії: податок на прибуток (доходи), акцизний податок, податок на додану вартість. Податок на фонд оплати праці, плата за землю. Податок на експорт і імпорт. Податкові пільги, податковий кредит.

Прибутковий податок з громадян. Групи платників та об'єкти оподаткування. Суть та призначення податків з населення. Діючі системи оподаткування населення в країнах з розвинутою економікою.

ТЕМА 6. БЮДЖЕТ. БЮДЖЕТНА СИСТЕМА

Державний бюджет України, його призначення, склад і структура доходів і видатків. Роль Державного бюджету в регіональному, галузевому і соціальному перерозподілі.

Класифікація доходів державного бюджету. Фактори, що впливають на формування доходів державного бюджету за сучасних умов. Видатки державного бюджету. Особливості формування видатків за сучасних умов.

Стан бюджету як фінансового плану: рівновага доходів і видатків; перевищення доходів над видатками; бюджетний дефіцит. Фактори, що визначають стан бюджету. Форми перевищення доходів над видатками: бюджетні резерви, бюджетний надлишок, бюджетний профіцит.

Бюджет як основний фінансовий план держави. Склад і структура доходної і видаткової частин бюджету, фактори, що впливають на них. Правовий характер бюджету як фінансового плану, його чинники. Бюджет як віддзеркалення економічної, соціальної та міжнародної політики держави. Поточний бюджет і бюджет розвитку.

Бюджетний устрій і бюджетна система. Основи бюджетного устрою: види бюджетів, принципи побудови бюджетної системи, розмежування доходів і видатків між бюджетами, взаємовідносини між бюджетами. Склад і структура бюджетної системи України. Поєднання централізованих і децентралізованих бюджетів як основа демократичного бюджетного устрою. Альтернативні принципи встановлення взаємозв'язку між централізованими і децентралізованими бюджетами: єдність бюджетної системи та автономність кожного бюджету. Визначальні ознаки єдності бюджетної системи, передумови її встановлення. Законодавче визначення бюджету держави як єдиного фонду грошових коштів. Переваги і недоліки бюджетної системи, побудованої на принципі єдності. Поняття і характерні ознаки принципу автономності бюджетів, його забезпечення. Автономність бюджетів як визначальна передумова раціональної та ефективної фінансової діяльності місцевих органів влади й управління.

ТЕМА 7. БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ

Поняття стану бюджетного фонду та дефіциту бюджету. Показники оцінки стану бюджету як фінансового плану. Класифікаційні ознаки групування видів бюджетного дефіциту.

Причини виникнення бюджетного дефіциту.

Соціально-економічні наслідки бюджетного дефіциту. Наслідки бюджетного дефіциту в Україні. Причинно-наслідкова діалектика бюджетних дефіцитів. Класичні концептуальні підходи до збалансування державного бюджету. Їхні переваги та недоліки.

Фінансування бюджету. Його основні риси. Джерела фінансування дефіциту бюджету та їх класифікація. Класифікація джерел фінансування бюджетного дефіциту за Бюджетним кодексом України. Фіскальні обмеження, встановлені Бюджетним кодексом України, та їхні недоліки. Різниця між зовнішнім та внутрішнім фінансуванням бюджетного дефіциту.

Монетизація бюджетного дефіциту. Сеньйораж. Інфляційний податок і його особливості. Фіскальні правила і їхня роль у боротьбі з бюджетними дефіцитами. Оптимальна модель фіскального правила в Україні.

Методи обмеження та шляхи скорочення дефіциту бюджету. Визначення рівноваги між дефіцитом бюджету та його фінансуванням. Тактичні заходи може використовувати держава з метою скорочення бюджетного дефіциту. Секвестр видатків бюджету. Стратегічні напрями боротьби з бюджетним дефіцитом. Правове регламентування бюджетного дефіциту у країнах ЄС.

ТЕМА 8. ДЕРЖАВНИЙ КРЕДИТ

Економічна суть і роль державного кредиту як специфічної форми фінансових відносин. Форми державного кредиту. Державна політика позичкових фінансів, її передумови. Форми державного кредиту, їх призначення. Суб'єкти державного кредиту, їх класифікація. Чинники державного кредиту. Бюджетний дефіцит як основний чинник державного кредиту. Роль і місце державного кредиту в покритті дефіциту бюджету. Передумови державного кредиту: наявність кредиторів, в яких є вільні кошти; довіра з боку кредиторів до держави; зацікавленість у наданні позик. Платоспроможність держави у погашенні боргів і виплаті доходу.

Державні позики як основна форма державного кредиту. Класифікація видів державних позик: за правом емісії; за ознакою держателів цінних паперів; за формою виплати доходів; за термінами погашення; за методами розміщення. Види цінних паперів з державних позик: облігації та казначейські зобов'язання (векселі).

Державний борг, його структура. Внутрішній та зовнішній, поточний та капітальний державний борг. Проблеми державного боргу, його межі і порядок обслуговування. Економічні та соціальні наслідки державного боргу. Видатки бюджету на обслуговування державного боргу. Управління

державним боргом. Способи управління: конверсія, консолідація, уніфікація, обмін облігацій за регресивним співвідношенням, відстрочка погашення, анулювання. Політика реструктуризації державного боргу.

ТЕМА 9. МІСЦЕВІ ФІНАНСИ. БЮДЖЕТНИЙ ФЕДЕРАЛІЗМ І ФІНАНСОВЕ ВИРІВНЮВАННЯ

Економічна база місцевих органів влади: природні ресурси, місцеве господарство, об'єкти державної власності. Задачі органів місцевого самоврядування.

Склад фінансових ресурсів: бюджетні та позабюджетні фонди, цінні папери тощо. Роль місцевих бюджетів в економічному та соціальному розвитку регіонів. Доходи місцевих бюджетів, їх характеристика. Витрати місцевих бюджетів, методи їх планування, проблеми удосконалення. Розширення прав місцевих органів влади в бюджетному плануванні.

Характер і форми взаємовідносин між бюджетами. Фінансове вирівнювання. Бюджетне регулювання. Субсидювання та його види: субсидії, субвенції, дотації. Порядок виділення та використання окремих видів субсидій. Вилучення бюджетних надлишків як форма взаємовідносин між бюджетами і бюджетного регулювання. Кошти, що передаються до Державного бюджету України та місцевих бюджетів з інших місцевих бюджетів. Бюджетні позички, їх причини, порядок виділення і погашення. Взаємні розрахунки між бюджетами, причини їх виникнення і порядок проведення.

Кошик доходів бюджетів місцевого самоврядування. Індекс відносної податкоспроможності. Коефіцієнт вирівнювання. Формульний розрахунок міжбюджетних трансфертів.

ТЕМА 10. СОЦІАЛЬНІ ПОЗАБЮДЖЕТНІ ФОНДИ

Місце централізованих цільових фондів в економічному та соціальному розвитку держави. Об'єктивна необхідність їх створення.

Пенсійний фонд. Цілі, організаційна структура, джерела формування та напрямки використання. Приєднання Фонду державного соціального страхування, основні цілі та задачі. Зарубіжний досвід соціального страхування населення.

Практика створення та функціонування комерційних пенсійних фондів.

Державний фонд сприяння зайнятості населення. Задачі, джерела формування та використання коштів фонду.

Інші спеціальні фонди позабюджетних коштів цільового призначення. Регіональні позабюджетні фонди. Порядок сплати та розподілу Єдиного соціального внеску.

ТЕМА 11. ФІНАНСИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Поняття, сутність і місце фінансів підприємств у фінансовій системі. Основні принципи організації фінансів підприємств в умовах ринку.

Функції фінансів підприємств, їх внутрішня властивість і форма прояву їх сутності.

Поняття грошових фондів і фінансових ресурсів підприємств. Економічні методи і способи формування фінансових ресурсів. Джерела формування ресурсів.

Обчислення необхідних обсягів власного капіталу і позикових коштів (кредитних ресурсів). Розрахунки зароблених коштів виробничими підприємствами, посередницькими фірмами та іншими господарюючими суб'єктами. Економічний ефект, диференціал (фінансовий леверидж) і коефіцієнт плеча фінансового важеля.

Поняття фінансової діяльності підприємств і її організація. Зміст і завдання фінансової роботи на підприємствах. Управління фінансами підприємств.

ТЕМА 12. ФІНАНСИ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Домогосподарство як інституційна складова економічної системи. Фінанси домогосподарств у фінансовій системі України. Стратегії фінансової поведінки домогосподарств. Фінансова грамотність населення.

Сутність доходів домогосподарств. Заробітна плата як основне джерело доходів домашніх господарств. Соціальні трансферти населенню. Доходи від підприємницької та інших видів діяльності домогосподарств.

Сутність, класифікація і структура витрат домашніх господарств. Порядок формування плану витрат домогосподарств. Раціоналізація споживчих витрат в умовах економічної нестабільності.

Економічний зміст заощаджень домашніх господарств. Заощадження домогосподарств як джерело інвестиційних витрат. Напрями оптимізації заощаджень домогосподарств.

Управління фінансами домогосподарств. Фінансові рішення домогосподарств в умовах економічних ризиків. Людський капітал як важливий чинник формування фінансового потенціалу домашніх господарств.

ТЕМА 13. СТРАХУВАННЯ. СТРАХОВИЙ РИНОК

Сутність страхування та його функції. Принципи страхування. Роль страхування в умовах ринкової економіки.

Поняття класифікації, її значення. Класифікаційні ознаки. Класифікація за формами проведення.

Невизначеність та ризик. Поняття ризику. Класифікація ризиків. Управління ризиком. Визначення страхового ризику, його ознаки. Визначення ціни страхування. Структура страхового тарифу.

Необхідність страхового захисту. Необхідність, значення та методи державного регулювання страхової діяльності. Орган нагляду за страховою діяльністю, його функції. Шляхи наближення законодавчої й нормативної бази страхування до міжнародних стандартів.

ТЕМА 14. ФІНАНСОВИЙ РИНОК

Загальна характеристика фінансового ринку. Сутність та еволюція фінансового ринку. Основні функції фінансового ринку. Основні учасники фінансового ринку. Структура фінансового ринку.

Законодавче регулювання фінансового ринку. Суть регулювання фінансового ринку. Державне регулювання фінансового ринку. Саморегулювання фінансового ринку. Особливості регулювання окремих учасників фінансового ринку.

Фінансові посередники. Сутність та функції фінансових посередників. Суб'єкти небанківської системи. Небанківські фінансово-кредитні інститути. Контрактні фінансові інститути. Посередники депозитарно-клірингової діяльності.

Грошовий ринок. Сутність та особливості функціонування грошового ринку. Структура та інструменти грошового ринку. Обліковий ринок. Міжбанківський ринок.

Ринок банківських позичок. Основи організації ринку капіталів. Кредитний ринок. Основні форми кредитних відносин. Кредитні рейтинги.

Поняття, функції та суб'єкти валютного ринку. Валютні операції. Валютне регулювання та курсова політика Центрального банку.

ТЕМА 15. ФОНДОВИЙ РИНОК

Місце та роль ринку цінних паперів в системі фінансового ринку. Сутність та структура, інфраструктура ринку цінних паперів. Функції ринку

цінних паперів. Суб'єкти та об'єкти ринку цінних паперів. Емітенти цінних паперів. Інвестори. Професійні учасники фондового ринку.

Сутність та структура моделі фондового ринку. Види моделей фондового ринку. Американська модель. Європейська модель. Перехідні та симбіозні моделі фондових ринків. Конвергенція моделей. Вплив соціокультурних факторів на структуру фондового ринку.

Історія фондового ринку. Сутність та види криз на фондовому ринку. Посилення ролі фондового ринку у формуванні інноваційного потенціалу економіки.

Поняття цінних паперів, класифікація, групи та види. Форма випуску та форма існування цінних паперів. Загальна характеристика цінних паперів та їх видів. Інструменти фондового ринку та ризик.

Основні характеристики, умови розміщення та особливості обігу цінних паперів за групами: пайові (акції, інвестиційні сертифікати, сертифікати ФОН, акції корпоративного інвестиційного фонду); боргові (облігації підприємств; державні облігації України; облігації місцевих позик; казначейські зобов'язання України; ощадні (депозитні) сертифікати; векселі; облігації міжнародних фінансових організацій; облігації Фонду гарантування вкладів фізичних осіб), іпотечні цінні папери (іпотечні облігації, іпотечні сертифікати, заставні), приватизаційні цінні папери, похідні цінні папери та товаророзпорядчі цінні папери. Доходи за цінними паперами.

Особливості розвитку ринку похідних цінних паперів. Історія виникнення та розвитку ринку строкових угод. Характеристика основних похідних інструментів.

Поняття та елементи ринкової інфраструктури. Особливості організації та функціонування інфраструктури ринку цінних паперів. Фінансові посередники. Роль комерційних банків на фондовому ринку (досвід США, Японії, Німеччини).

Торговці цінними паперами. Економічна стратегія торговця на фондовому ринку. Ліцензування діяльності торговців цінними паперами. Онлайн-брокери. Інтернет-трейдинг. Біржові спекулянти та їх класифікація.

Розвиток депозитарної системи. Сутність та функції депозитарію. Депозитарна система України. Система депозитарного обліку. Депозитарна установа, депозитарна діяльність депозитарної установи. Взаємодія учасників депозитарної системи України щодо емісії цінних паперів. Розкриття та захист інформації, що міститься у системі депозитарного обліку. Проведення клірингової діяльності. Правила та організація клірингу.

Інші учасники фондового ринку. Пенсійна реформа. Трирівнева структура пенсійного забезпечення. Перший рівень. Солідарна система

загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Другий рівень. Накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Порядок формування Накопичувального фонду. Суб'єкти накопичувальної системи пенсійного забезпечення.

Закон України «Про інститути спільного інвестування», нормативно-правові акти Комісії щодо регулювання діяльності ІСІ. Класифікація ІСІ. Суб'єкти, що здійснюють діяльність з управління активами. Обмеження діяльності компанії з управління активами. Інші особи, що обслуговують ІСІ. Вимоги до складу та структури активів інвестиційного фонду. Цінні папери ІСІ, особливості їх розміщення та обігу. Організація контролю за діяльністю компанії з управління активами. Іноземний досвід ІСІ.

Сутність та структура світового фондового ринку. Тенденції розвитку міжнародного фондового ринку. Вплив технологічних інновацій на процес глобалізації ринків. Міжнародні фондові інструменти. Єврооблігації. Ринки глобальних облігацій. Поняття міжнародних акцій. Ринок євроакцій. Загальна характеристика депозитарних розписок. Інфраструктура міжнародного фондового ринку. Міжнародні інвестори. Характерні риси розвинених фондових ринків. Фондовий ринок США, Великої Британії, Німеччини, Франції, Японії. Сутність та ознаки ринків, що розвиваються. Класифікація та регіональна специфіка фондових ринків, що розвиваються (азіатські, латиноамериканські, європейські, африканські). Роль держави на «emerging market». Особливості та тенденції розвитку ринків, що розвиваються. Інтеграція національного фондового ринку в систему міжнародних економічних відносин.

ТЕМА 16. ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Мета фінансового менеджменту. Основні завдання фінансового менеджменту.

Фінансова стратегія. Місце фінансової стратегії у загальній стратегії розвитку підприємства. Етапи розробки стратегії фінансового менеджменту.

Складові фінансової політики підприємства. Параметрами, за якими здійснюється оцінка ефективності розробленої стратегії. Фінансова тактика.

Тактичні цілі і завдання фінансового менеджменту. Стратегічний фінансовий менеджмент.

Зміст основних принципів фінансового менеджменту. Ознаки класифікації функцій фінансового менеджменту. Зміст функцій суб'єкта і об'єкта фінансового менеджменту.

Визначення сутності фінансового менеджменту. Визначення сутності поняття «фінансове рішення».

Роль керівника фінансової служби підприємства у процесі підготовки, прийняття та реалізації фінансових рішень. Системи забезпечення механізму фінансового менеджменту.

Складові формування та використання системи інформаційного забезпечення як складової механізму фінансового менеджменту.

Зовнішнє і внутрішнє середовище організації та форми їх впливу на фінансові рішення.

ТЕМА 17. МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ

Поняття міжнародних фінансів. Багатоаспектна сутність поняття "міжнародні фінанси" як економічної категорії. Суть міжнародних фінансів у широкому і вузькому розумінні. Структура міжнародних фінансів. Характеристика ланок міжнародних фінансів.

Функції міжнародних фінансів. «Міжнародний фінансовий ринок». Відмінність міжнародного фінансового ринку від світового. Основні сегменти міжнародного фінансового ринку. Особливості організації та функціонування міжнародного валютного ринку. Суперечливість сегментарної структури міжнародного фінансового ринку.

Сутність та функціональне призначення міжнародного ринку кредитних ресурсів (боргових зобов'язань). Синдиковані позики та основні причини їх виникнення. Міжнародні фінансові організації. Міжнародні центри торгівлі фінансовими ресурсами. Взаємозв'язок міжнародних і державних фінансів.

Відмінності між іноземними облігаціями та єврооблігаціями. Функціональне призначення й особливості функціонування міжнародного ринку титулів власності та міжнародного ринку похідних фінансових інструментів. Євроакції. Різновиди строкових угод використовуються у спекулятивних операціях та операціях хеджування на міжнародних фінансових ринках.

Види і функції міжнародних організацій і міжнародних фінансових інституцій. Напрями економічної діяльності ООН. Основні структурні підрозділи системи органів економічного і фінансового співробітництва в рамках ООН. Бюджет ООН. Використання коштів бюджету ООН.

Основні функції фінансових інституцій. Міжнародний валютний фонд та мета створення. Цілі та функції Світового банку. Формування капіталу МВФ. Форми і напрями здійснюється кредитування МВФ.

Переваги і недоліки позабіржової і біржової торгівлі фінансовими інструментами на міжнародному фінансовому ринку. Спільні та відмінні риси у функціональному призначенні МВФ і Світового банку.

Фінансові інституції групи Світового банку. Особливості в організації і функціональному призначенні цих фінансових інституцій.

Функції і напрями діяльності МБРР. Формування капіталу і ресурсів МБРР. Особливості кредитної діяльності Банку.

Завдання і функції МФК і МАР. Особливості формування фінансових ресурсів цих інституцій. Мета створення Банку міжнародних розрахунків. Функції БМР.

ТЕМА 18. ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ

Передумови підвищення уваги до проблеми забезпечення економічної безпеки. Становлення і розвиток правового регламентування економічної безпеки в Україні. Зміни у правовому забезпеченні і теоретико-методологічному розумінні економічної безпеки.

Багатоаспектна сутність поняття «економічна безпека». Еволюція теоретичних підходів до трактування сутності цього терміну.

Основні складові національної безпеки. Фінансова безпека як найважливіша складова економічної безпеки держави.

Багатоаспектна сутність поняття «фінансова безпека». Внутрішні і зовнішні фактори визначають стан фінансової безпеки держави.

Складові ієрархічної декомпозиції фінансової безпеки держави як багаторівневої системи. Структура і складові фінансової безпеки держави: фінансова безпека людини (громадянина), фінансова безпека підприємства, фінансова безпека регіону.

Національні економічні інтереси. Приклади пріоритетних національних інтересів в економічній і фінансовій сферах.

Загрози економічної безпеки держави та ознаки їх класифікації. Основні загрози національної безпеки в економічній сфері. Внутрішні загрози фінансовій безпеці держави. Зовнішні виклики фінансовій безпеці держави. Класифікація загроз фінансовій безпеці держави на потенційні та реальні.

Індикатори економічної безпеки та їх порогові (граничні) значення. Приклади загальних індикаторів економічної безпеки держави. Індикатори оцінки стану фінансової безпеки України.

Механізм забезпечення фінансової безпеки держави. Функціональне призначення та характеристика основних елементів механізму забезпечення фінансової безпеки держави.

ТЕМА 19. ФІНАНСИ ЕКОНОМІЧНО РОЗВИНУТИХ КРАЇН

Еволюція ролі держави та основні причини зростання обсягів державних фінансів у ХХ ст. Характеристика загальних рис фінансових систем країн з розвинутою ринковою економікою.

Структура фінансової системи США та особливості бюджетного процесу в цій державі. Стан державних фінансів та пріоритети сучасної фінансової політики США.

Загальні риси федерального бюджету та податкової системи Німеччини. Особливості та проблеми фінансової політики ФРН після приєднання східних земель.

Склад фінансової системи Великої Британії та характеристика її складових. Принципи управління державним боргом у Великої Британії.

Особливості системи спеціальних фондів у Франції. Характеристика політики Франції у сфері управління державною власністю.

Проблеми державних фінансів Японії у контексті кризових явищ 90-х років. Характеристика складових фінансової системи Японії.

Специфіка моделі державних фінансів у Скандинавських державах. Особливості державних фінансів Швеції. Завдання та призначення стабілізаційного фонду у Норвегії. Характеристика сучасної фінансової політики Фінляндії.

ТЕМА 20. ФІНАНСИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Етапи економічної інтеграції у ЄС. ЄС як найрозвинутіше інтеграційне угруповання у світі.

Етапи економічної інтеграції в Європі. Особливості фінансової політики на кожному із них. Особливості економічної інтеграції та фінансової політики на етапі формування спільного ринку та єдиного внутрішнього ринку ЄС.

Переваги та недоліки економічної інтеграції в ЄС. Історична роль підписання Маастрихтської угоди. Найважливіші положення угоди.

Поняття «валютно-фінансова конвергенція». Критерії валютно-фінансової конвергенції визначає Маастрихтський договір.

Особливості організації фінансів ЄС. Особливості бюджету ЄС. Принципи формування доходів бюджету ЄС. Власні ресурси бюджету ЄС.

Видатки бюджету ЄС. Цілі використання коштів бюджету ЄС.

Цілі і завдання бюджетної стратегії ЄС на 2020-2025 рр. Особливості бюджетного процесу в ЄС. Функції та повноваження інститутів ЄС у рамках бюджетного процесу.

Уніфікація і гармонізація податкових систем країн ЄС. Основні цілі та принципи податкової гармонізації в ЄС.

Особливості та напрями гармонізації непрямих податків у ЄС. Особливості, завдання та проблеми уніфікації оподаткування компаній (гармонізація прямих податків) у ЄС.

Суть валютної інтеграції та основні стадії організації валютних відносин у рамках такої інтеграції. Механізм валютної інтеграції.

Основні етапи гармонізації валютної політики ЄС. Взаємозв'язок валютної і бюджетної політики в рамках ЄС.

Інституційна структура ЄС. Роль та функціональне призначення керівних органів, що утворюють «інституційний трикутник» і відіграють ключову роль у прийнятті фінансових рішень у ЄС.

Особливості функціонування та призначення Економічного і соціального комітету та Комітету регіонів ЄС. Роль у прийнятті фінансових рішень та формуванні єдиної фінансової політики ЄС.

Роль та функціональне призначення фінансових інституцій ЄС – Європейського інвестиційного банку та Європейського.

ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Суть фінансів та їхні характерні ознаки.
2. Функції фінансів.
3. Роль фінансів у суспільстві.
4. Роль французьких учених XVIII ст. та англійських – А. Сміта і Д. Рікардо у розвитку фінансової науки.
5. Теорія Дж.М. Кейнса – революція в економічній і фінансовій науці.
6. Ідеї українських економістів – фінансистів кінця XIX ст.
7. Економічні передумови виникнення і розвитку фінансів.
8. Зв'язок фінансів з собівартістю, фондом заробітної плати, ціною.
9. ВВП як основне джерело формування фінансових ресурсів держави.
10. Фінансова політика держави: суть і напрями.
11. Монетарна політика та її сутність.
12. Бюджетно-податкова політика, її види та сутність.
13. Боргова політика та її сутність.
14. Фінансова стратегія та фінансова тактика: їх характеристика.
15. Фінансово-кредитний механізм: суть і структура.
16. Інструменти і важелі фінансово-кредитного механізму.
17. Структура внутрішньої будови фінансової системи держави.
18. Організаційна структура фінансової системи України.
19. Сфери діяльності Міністерства фінансів України.
20. Функції Національного Банку України.
21. Функції Державної податкової служби України.
22. Суть та об'єктивний характер податків.
23. Функції та класифікації податків.
24. Прямі і непрямі податки. Їхні види. Вплив непрямих податків на конкурентоспроможність продукції.
25. Податки, платежі, внески: визначення і приклади.
26. Податкова система України.
27. Податкова політика держави.

28. Види податкових ставок.
29. Податковий кредит.
30. Податкові санкції: суть, за що призначаються.
31. Податкові пільги та їхні види.
32. Ланки державних фінансів.
33. Державний бюджет: визначення і суть.
34. Дохідна частина бюджету, джерела її формування.
35. Видатки держави. Склад видаткової частини бюджету.
36. Бюджетна система України.
37. Бюджетний устрій України.
38. Бюджетна система і принципи її побудови.
39. Бюджетний процес. Його складові.
40. Процедура бюджетного планування.
41. Виконання бюджету. Касове виконання бюджету.
42. Бюджетний кодекс України: структура та значення.
43. Місцеві бюджетні надходження та витрати.
44. Бюджетний дефіцит: форми, причини виникнення, джерела фінансування.
45. Бюджетна політика України на сучасному етапі.
46. Зв'язок бюджетного дефіциту з конвертованістю національної валюти.
47. Державний кредит і його форми.
48. Облігації і векселі: суть і відмінності.
49. Суть системи управління державним боргом і способи його коригування.
50. Роль місцевих бюджетів в економічному та соціальному розвитку регіонів.
51. Доходи місцевих бюджетів, їх характеристика.
52. Витрати місцевих бюджетів, методи їх планування, проблеми удосконалення.
53. Взаємовідносини місцевих бюджетів з державним бюджетом.
54. Державні цільові фонди. Їх призначення.
55. Пенсійний фонд: джерела формування та використання його коштів.
56. Порядок нарахування Єдиного соціального внеску.

57. Фінанси підприємств як одна із сфер фінансової системи держави.
58. Фінансові ресурси підприємства.
59. Джерела формування фінансових ресурсів підприємств.
60. Доходи підприємства і шляхи їх формування.
61. Напрями витрат фінансових ресурсів на підприємстві.
62. Формування фінансових результатів на підприємстві.
63. Домогосподарство як інституційна економічна одиниця та суб'єкт фінансових відносин.
64. Бюджет домогосподарства, його структура.
65. Економічна сутність і функції страхування.
66. Основні суб'єкти у страхуванні.
67. Галузева класифікація страхування.
68. Види страхування.
69. Суть фінансового ринку, його роль у мобілізації та розподілі фінансових ресурсів.
70. Суб'єкти фінансового ринку.
71. Кредитна система як основа ринку грошей.
72. Ринок цінних паперів. Акції, облігації.
73. Види моделей фондового ринку.
74. Вплив соціокультурних факторів на структуру фондового ринку.
75. Інструменти фондового ринку та ризик.
76. Первинний і вторинний ринки цінних паперів.
77. Особливості розвитку ринку похідних цінних паперів.
78. Особливості організації та функціонування інфраструктури ринку цінних паперів.
79. Фінансові посередники. Роль комерційних банків на фондовому ринку.
80. Фондова біржа як посередник на ринку цінних паперів.
81. Економічна стратегія торговця на фондовому ринку.
82. Розвиток депозитарної системи.
83. Інститути спільного інвестування та їх класифікація.

84. Характерні риси розвинених світових фондових ринків.
85. Характерні риси державного і банківського кредиту.
86. Суть страхового ринку і страхових послуг.
87. Кредит як основна форма фінансових відносин.
88. Мета й основні завдання фінансового менеджменту.
89. Механізм фінансового менеджменту, його сутність та складові.
90. Фінанси міжнародних організацій.
91. Міжнародні фінансові інституції.
92. Вплив політичної і фінансової ситуації в країні на зміну курсу валюти.
93. Встановлення курсу валют: адміністративний і ринковий методи.
94. Фінансова безпека: сутність і місце в системі економічної безпеки.
95. Сучасні риси фінансових систем країн з розвинутою ринковою економікою (США, Німеччина, Велика Британія, Японія).
96. Етапи економічної інтеграції в Європі та їх характеристика.
97. Бюджетна стратегія і бюджетний процес країн Європейського Союзу.
98. Податкова політика в країнах Європейського Союзу.
99. Міжнародний валютний фонд – провідний фінансовий інститут, його функції.
100. Функції і сфери діяльності Європейського банку реконструкції і розвитку.

Критерії оцінювання відповідей на вступному випробуванні

Ці Критерії визначають загальні підходи до визначення рівня навчальних досягнень вступників і встановлюють відповідність між вимогами до знань і умінь вступників та показником оцінки в балах.

Ці Критерії реалізуються в нормах чотирьох рівнів досягнень: відмінно, добре, задовільно, незадовільно.

Проміжок за накопичувальною шкалою Університету	Оцінка за чотирибальною національною шкалою	Оцінка (шкала від 100 до 200 балів)
90 та вище	Відмінно	180-200
70–89	Добре	150-179
50–69	Задовільно	100-149
1–49	Незадовільно	0-99

Відмінно – знання вступника є глибокими, міцними, системними, вступник вміє застосовувати знання для виконання завдань, вміє самостійно оцінювати різноманітні ситуації, виявляти і відстоювати особисту позицію.

Добре – вступник знає істотні ознаки понять, явищ, вміє пояснити основні закономірності, а також самостійно застосовувати знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь правильна, логічна, обґрунтована, хоча у ній бракує власних суджень.

Задовільно – вступник відтворює основний навчальний матеріал, виконує завдання за зразком, володіє елементарними знаннями з дисципліни. Визначення понять дає з помилками й неточностями.

Незадовільно – відповідь фрагментарна, характеризується початковими уявленнями про предмет вивчення.

При оцінюванні відповіді на вступному випробуванні враховуються:

- правильність, логічність, обґрунтованість, цілісність;
- рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, класифікувати, узагальнювати, робити висновки тощо;
- вміння виявляти проблеми та розв'язувати їх;
- самостійність суджень.

ОСНОВНА ТА ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. Київ : Феміна, 1996. 64 с.
2. Бюджетний кодекс України. *Відомості ВРУ (ВВР)*. 2010, №50-51, ст.572) //zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2456-17
3. Господарський кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
4. Про акціонерні товариства: Закон України від 27.07.2022 р. № 2465-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#n1985>
5. Про банки і банківську діяльність : Закон України : прийнятий 07.12.2000 р. № 2121-III / Верховна Рада України. Офіційний текст. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2121-14>.
6. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законів України щодо особливостей оподаткування підприємницької діяльності електронних резидентів : Закон України від 6 жовтня 2022 року № 2654-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2654-20#Text>
6. Про Національний банк України : Закон України прийнятий 20.05.1999 р. № 679-XIV / Верховна Рада України. Офіційний текст. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=3&nreg=679-14>.
7. Про страхування : Закон України від 18.11.2021 р. № 1909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
8. Bobrov Y. Finance. Kyiv : "KROK" University, 2008. 220 p.
9. Грушко В. І., Наконечна О. С., Чумаченко О. Г. Фінанси : підручник / за ред. д.е.н., проф. В. І. Грушко. Київ: Видавництво Ліра-К, 2019. 600 с.
10. Грушко В.І. Національні фінанси: підручник/ В.І. Грушко, О.С. Наконечна, О.Г. Чумаченко; за ред. В.І. Грушка. Київ: Університет економіки та права «КРОК», 2017. 660 с.
11. Economic and mathematical modeling of loan risks for credit unions / M. Garbowski, O. Lubenchenko, N. Perederii, N. Moskalenko, I. Rumyk. *Journal of Management Information and Decision Sciences*. 2019. Vol. 22, Issue 4. P. 495-500.
12. Економіка невизначеності: практичний погляд на проблему: монографія / за ред. В. І. Грушка. Київ: Університет «КРОК», 2021. 503 с. . URL: <https://monograph.krok.edu.ua/books/catalog/book/12>
13. Національні фінанси: підручник / В.І. Грушко, О.С. Наконечна, О.Г. Чумаченко. / За заг. ред. проф. В.І. Грушка. Київ : ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2017. 660 с.
14. Пенсійна система: підручник / В.І. Грушко, Ю.І. Скулиш, С.М. Лаптев, В.Г. Фатхутдінов, А.Й. Француз, І.І. Румик, О.О. Пилипенко; За ред.

В.І Грушка, Ю.І. Скулиш; Університет "КРОК". 4-те вид., доп. і перероб. Київ : Майстер книг, 2019. 512 с.

15. Первинне публічне розміщення акцій (ІРО): теорія та практика вітчизняних компаній: Монографія / В.І. Грушко, О.Г. Чумаченко. Київ : ТОВ «Дорадо-Друк», 2009. 252 с.

16. Пилипенко О.О., Румик І.І. Фінанси підприємства: Навч.-метод. посібник для студентів коледжу. Київ: Університет економіки та права «КРОК», 2011. 236 с.

17. Планування фінансової діяльності підприємств: навч. посіб. / О.О. Непочатенко [та ін.]; Київ. міжнар. ун-т. Вид. 2-ге, допов. і перероб. Київ: КиМУ, 2014. 448 с.

18. Румик І.І. Антикризове управління при реалізації санаційних заходів підприємства / І.І. Румик, О.О. Пилипенко. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2021. № 3(63). С. 51-60. DOI <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2021-63-51-60>

19. Румик І. І. Контролінг у системі управління фінансовою безпекою підприємств. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2020. № 41(60). С. 47-56.

20. Румик І.І. Фінансове забезпечення підприємств: можливості використання когнітивного моделювання / І.І. Румик, О.О. Пилипенко. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2022. № 2(66). С. 44-52. DOI <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-66-44-52>

21. Румик І.І. Управління фінансово-господарською діяльністю інтегрованих підприємств на інноваційних засадах / І.І. Румик, О.О. Пилипенко. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2021. № 2(62). С. 166-175. DOI <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2021-62-166-175>

22. Соціально-економічні та правові аспекти розвитку суспільства : колективна монографія / за ред. С. М. Лаптева, І. П. Мігус. Київ: Університет економіки та права «КРОК», 2020. С. 147-160.

23. Торгівля цінними паперами: підручник / За ред. проф. В.І. Грушка. Київ : Університет економіки та права «КРОК», 2011. 392 с.

24. Financial support and forecasting of food production using economic description modeling methods / I. Rumyk, S. Laptev, S. Sehed, L. Akimova, O. Akimov, M. Karra. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2021. Т. 5. № 40. С. 248-262.

25. Румик І.І. Адаптивний підхід до реалізації фінансової політики: системність дій і шляхи подолання викликів сьогодення. *Імперативи економічного зростання в контексті реалізації глобальних цілей сталого розвитку*: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет

конференції (м. Київ, 10 червня 2022 р.). Київ: Київський національний університет технології та дизайну, 2022.

26. Румик І.І. Банківське кредитування підприємств: стан та перспективи розвитку/ А.А. Гирич, І.І. Румик. *Актуальні питання сучасної науки та практики*: матеріали науково-практичної конференції (м. Київ, 15 листопада 2018 р.) Київ : Університет «КРОК», 2018. С. 82-84.

27. Румик І.І. Вдосконалення бюджетного процесу в Україні. *Актуальні питання сучасної науки та практики*: матеріали науково-практичної конференції (м. Київ, 15 листопада 2018 р.). Київ : Університет «КРОК», 2018. С. 306-309.

28. Румик І.І. Забезпечення прав споживачів фінансових послуг. *Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку*: матеріали міжнародної конференції (м. Київ, 21-22 листопада 2019 р.). Київ : Університет «КРОК», 2019. С. 333-335.

29. Румик І.І. Розвиток платіжних систем в Україні / М.В. Мусієнко, І.І. Румик. *Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку*: матеріали міжнародної конференції (м. Київ, 21-22 листопада 2019 р.). Київ : Університет «КРОК», 2019. С. 27-29.

30. Плетенецька С. М. Особливості управління фінансовими ресурсами суб'єктами економічної діяльності. *Соціально-компетентне управління корпораціями в умовах поведінкової економіки* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (18 лютого 2020 р.). Луцьк, 2020. С. 219-222.

31. Румик І. І., Гриценко В. В. Шляхи покращення майнового стану на підприємстві. *Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку* : тези доповідей IV Міжнародної конференції (7 грудня 2022 р., м. Київ). Київ: Університет «КРОК», 2022. URL: <https://conf.krok.edu.ua/SRE/SRE-2022/paper/view/1225>

32. Тищенко Н.А. Управління кредитними ризиками в банківській системі / Н.А. Тищенко, І.І. Румик. *Формула ідеального соціального забезпечення*: матеріали науково-практичної конференції (Київ, 9 листопада 2017 р.). Київ : Університет економіки та права «КРОК», 2017. С. 106-108.

33. Чумаченко О. Г. Інформаційна турбулентність та завдання системи бізнес-безпеки. *Антикризове управління: імператив сучасної економіки* : матеріали круглого столу (Київ, 23 квітня 2021 р.). Київ: Університет «КРОК», 2021. URL: <https://conf.krok.edu.ua/ACM/ACM/paper/view/536>

34. Наукові публікації кафедри Національної економіки та фінансів.
URL: <https://www.krok.edu.ua/ua/pro-krok/pidrozdili/navchalni/kafedra-natsionalnoji-ekonomiki-ta-finansiv/naukovi-publikatsiji#.ZAhKx3bP3cs>

Інтернет-джерела

35. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL:
<http://www.minfin.gov.ua>

36. Офіційний сайт Національного банку України. URL:
<http://www.bank.gov.ua>

37. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>

38. Журнал Фінанси України. URL:
http://finukr.org.ua/?page_id=17&mode=view&lang=uk&year=2020&issueno=1

39. Журнал Вісник Національного банку України. URL:
<https://bank.gov.ua/ua/news/all/visnik-natsionalnogo-banku-ukrayini>